

**BLOM
ECOLOGIE**

Verbindt natuur en samenleving

Aanvullend onderzoek ecologie Kerkdijk ong. te Westbroek

Aanvullend onderzoek naar heikikker en ringslang in het kader van de Wet
natuurbescherming

blomecologie.nl

Colofon

Status:	Definitief
Project:	2022-1047
Datum:	25 mei 2023
Samensteller:	ing. B.C.E. Vleeshouwers
Collegiale toets:	ing. G. Fairhurst
Opdrachtgever:	Buro SRO B.V.
Contactpersoon:	J. van Nuland

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

1 Inleiding	4
Aanleiding	4
Doel	4
Beschrijving plangebied	5
Voorgenomen werkzaamheden	6
Mogelijk aanwezige soorten	6
Kader Wet natuurbescherming	7
2 Methode onderzoek	8
Theoretisch kader	8
Praktische uitvoering	8
Specifieke omstandigheden	10
3 Resultaten	11
Heikikker en Ringslang	11
Overige soorten	11
4 Conclusie	12
Heikikker	12
Ringslang	12
Overige vogels	12
Vervolgstappen	12
Te treffen maatregelen	13

1 Inleiding

Aanleiding

Aan de Kerkdijk ong. te Westbroek is een weiland met één boom, deels verharde inrit, braamstruiken en een kleine berg puin (asfalt) aanwezig. Aan de zuidoost- en noordwestzijde zijn kavelsloten gesitueerd. De initiatiefnemer is voornemens meerdere vrijstaande- en rijtjeswoningen op de planlocatie te bouwen. Hiervoor dienen er enkele kavelsloten gedempt te worden en één enkele boom gekapt te worden.

Figuur 1.1 De planlocatie is gelegen te Kerkdijk ong. te Westbroek.

Gezien de beoogde ingreep mogelijk leidt tot de aantasting van natuurwaarden beschermd onder de Wet natuurbescherming (Wnb) is een quickscan Wnb uitgevoerd naar de potentie van het plangebied en mogelijke negatieve effecten ten gevolge van de beoogde werkzaamheden (Knoops, 2022). Op basis van de quickscan Wnb kon de aanwezigheid van heikikker en ringslang niet uitgesloten worden (zie tabel 1.1). Om vast te stellen of het plangebied daadwerkelijk een functie heeft voor vorengenoemde soorten dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden. Buro SRO B.V. heeft Blom Ecologie verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Doel

In dit aanvullende ecologische onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- Zijn heikikker en ringslang aanwezig in het onderzoeksgebied?
- Op welke wijze maken vorengenoemde soorten gebruik van het onderzoeksgebied? Zijn in het onderzoeksgebied essentiële onderdelen van het leefgebied aanwezig?
- Resulteert de voorgenomen ingreep in het beschadigen of wegnemen van essentiële onderdelen van het leefgebied? Is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk voor de voorgenomen ingreep uitgevoerd kan worden?

Beschrijving plangebied

De planlocatie bestaat uit een agrarisch perceel aan de Kerkdijk ong. te Westbroek. Rondom het perceel zijn twee kavelsloten aanwezig. Aan de ingang van het perceel is een verharde inrit, kleine braamstruweel en een kleine berg puin (asfalt) aanwezig (figuur 1.2). De zuidoostelijke kavelsloot betreft een grotendeels beschoeide sloot met weinig tot geen oever- en watervegetatie. De noordwestelijk kavelsloot betreft een vrij ondiep sloot met weinig oever- en water vegetatie. Een uitgebreide beschrijving van de planlocatie en de directe omgeving hiervan is te vinden in de quickscan Wnb (Knoops, 2022).

Figuur 1.2 De planlocatie bestaat uit een weiland met één boom, braamstruweel, deels verharde inrit en een kleine berg puin (asfalt) aanwezig.

Figuur 1.3 De planlocatie wordt begrensd door twee kavelsloten. Deze afbeelding weergeeft de noordwestelijk kavelsloot.

Voorgenomen werkzaamheden

De initiatiefnemer is voornemens om op de planlocatie te kappen en te realiseren (figuur 1.3). De ingreep zal indicatief op hoofdlijnen bestaan uit de volgende werkzaamheden:

- kappen van één boom: kap- en rooiwerkzaamheden;
- verwijderen terreininrichting, waaronder gedeelte van het groen: graafwerkzaamheden, transport (afvoer) van materiaal en groen;
- egaliseren terrein: graafwerkzaamheden en grondtransport;
- realisatie nieuwbouw: algemene bouwwerkzaamheden;
- revitalisatie terrein en aanleg verharding: allerhande (straat- en hoveniers) werkzaamheden.

Mogelijk aanwezige soorten

Uit de quickscan Wnb (Knoops, 2022) is gebleken dat binnen de planlocatie mogelijk essentieel leefgebied van de heikikker en ringslang aanwezig is (tabel 1.1).

Tabel 1.1 Overzicht van de potentie van de planlocatie voor beschermde soorten (Knoops, 2022).

Soortgroep	Onderzoek nodig	Bescherming Wnb	Mogelijke functie plangebied
Planten			
Grondgebonden zoogdieren			
Vleermuizen			
Amfibieën, reptielen en vissen	Ja	Art. 3.5	Leefgebied
Heikikker	Ja	Art 3.10	Leefgebied
Ringslang			
Insecten en ongewervelden			
Vogels (Cat. 1 t/m 4)			
Vogels (Algemeen en cat. 5)			

Kader Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van de Wet natuurbescherming valt op grond van internationale verdragen en nationaal beschermde soorten uiteen in drie verschillende beschermingsregimes. Deze beschermingsregimes betreffen de Vogelrichtlijn (art. 3.1), Habitatrichtlijn (art. 3.5) en de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). De bescherming van de heikikker en ringslang vallen respectievelijk onder de Habitatrichtlijn en nationaal beschermde soorten. Naar aanleiding van de beoogde werkzaamheden kan overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Wnb, art. 3.5 (Habitatrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren

Lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

Wnb, art 3.10 lid 1(b) (nationaal beschermde soorten)

Lid 1: Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden: de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

Voorliggend onderzoek en rapportage zijn uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Per 1 januari 2024 zal de Omgevingswet in werking treden. Binnen de Omgevingswet blijven de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn onverminderd van kracht. Uitvoeringskaders, termijnen en processen vinden binnen de Omgevingswet op andere wijze plaats. Implementatie en wijze van uitvoering zijn vooralsnog niet vastgesteld.

2 Methode onderzoek

Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid. Voor de heikikker zijn de richtlijnen van het inventariseren vastgelegd in het kennisdocument (BIJ12, 2017), hierin wordt er verwezen naar de Soortinventarisatieprotocollen (NGB, 2017). Ten aanzien van het inventariseren van de ringslang worden de Soortinventarisatieprotocollen van de Netwerk Groene Bureaus aangehouden (Soortinventarisatieprotocollen Netwerk Groene Bureaus, 2017). De richtlijnen worden door de opstellers geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast. De uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in de richtlijnen vormen de basis voor het soortspecifieke onderzoek wat wordt uitgevoerd door Blom Ecologie. In tabel 2.1 wordt voor de desbetreffende beschermde soorten beknopt weergegeven wat de onderzoeksperioden en methode zijn. Het veldbezoek wordt een geschikte periode uitgevoerd voor een goed resultaat, conform de relevante Kennisdocumenten en Soortinventarisatieprotocollen (tabel 2.2).

Tabel 2.1 Samenvatting van de uitgangspunten ten behoeve van het aanvullend ecologisch onderzoek zoals geformuleerd in de relevante Kennisdocumenten (grote modderkruiper en heikikker) en/of NGB soorteninventarisatieprotocollen.

Soort	Type	Periode	Omschrijving
Ringslang	Leefgebied	April-september	Inventariseren middels e-DNA
Heikikker	Leefgebied	Maart-September	Inventariseren middels e-DNA
Cat. 5 vogels Algemene broedvogels	Nest		De nesten van cat. 5 soorten en andere algemene broedvogels worden meegenomen gedurende de overige veldbezoeken.

Tabel 2.2 Uitgevoerde veldbezoeken gedurende het aanvullend onderzoek.

Veldbezoek	Functie	Aantal pers.	Datum	Zon	Tijd	Weersomstandigheden
1	e-DNA heikikker en ringslang	1	24-04-2023	n.v.t.	n.v.t.	8/8, droog, 3 Bft, 10°C

Praktische uitvoering

Alle dieren laten middels urine, uitwerpselen, huidcellen, haar of geslachtscellen hun DNA achter in de omgeving waarin ze leven. Dit DNA kan worden geëxtraheerd uit monsters zoals bodem, water, uitwerpselen, etc. Op basis van deze DNA-sporen kunnen soorten worden gedetecteerd. De environmental DNA-methode (afkorting: eDNA methode) is een methode gebaseerd op het achterhalen van stukken DNA via feces, urine en huidcellen. Door het unieke oplossende vermogen van water worden deze stukjes DNA verspreid over een groot oppervlak. Door watermonsters te verzamelen en te analyseren op de aanwezigheid van DNA kan het voorkomen van een doelsoort worden aangetoond. Op 24 april 2023 zijn de watergangen bemonsterd door een ter zake deskundig ecooloog van Blom Ecologie. Om de 15 tot 25 meter door beide watergangen heen zijn 28 subsamples genomen om twee mengmonster (E3423 en E3424) te maken. Het mengmonster van de noordwestelijke sloot bestaat uit 16 subsamples (figuur 2.2). Het mengmonster van de zuidoostelijke sloot bestaat uit 12 subsamples (figuur 2.3). Beide mengmonster zijn opgestuurd naar een gespecialiseerd servicelab voor e-DNA waar de analyse heeft plaatsgevonden.

Figuur 2.1 Ten aanzien van het e-DNA onderzoek zijn er 28 subsample en twee watergangen bemonsterd. De samples zijn gecodeerd en opgestuurd naar een gespecialiseerd servicelab voor e-DNA en zijn door hen geanalyseerd.

Figuur 2.2 Bovenstaande foto weergeeft de noordwestelijk sloot.

Figuur 2.3 Bovenstaande foto weergeeft de zuidoostelijke sloot.

Specifieke omstandigheden

Tijdens de uitvoering van het onderzoek kan er sprake zijn van dusdanig omstandigheden dat er mogelijk een vertekend beeld optreedt van de verzamelde resultaten. Hiermee wordt niet bedoeld het gemotiveerd afwijken van uitgangspunten zoals geformuleerd in de Kennisdocumenten. Tijdens het onderzoek was er, voor zover de onderzoekers hebben kunnen nagaan, geen sprake van omstandigheden die mogelijk effect sorteren op de onderzoeksresultaten.

3 Resultaten

Heikikker en Ringslang

e-DNA onderzoek

Uit de e-DNA analyse blijkt dat de samples E3423 en E3424 negatief zijn bevonden voor de aanwezigheid van de heikikker en ringslang (tabel 3.1). Alle positieve controles gaven een positief resultaat en alle negatieve controles gaven een negatief resultaat. Deze controles geven aan dat er geen storende factoren of DNA-contaminaties van de doelsoorten aanwezig waren. Vals negatieve en vals positieve resultaten kunnen hiermee uitgesloten worden

Tabel 3.1 PCR-resultaten analyse monsters. Er is geen DNA van grote modderkruiper aangetroffen in de samples.

Monsterco de	Resultaat Heikikker	Resultaat Ringslang	Procedur e blanco	Conseverin g controle	Inhibitie control e	PCR negatieve controle	PCR positieve controle
E3423	0/8	0/8	OK	OK	OK	OK	OK
E3424	0/8	0/8	OK	OK	OK	OK	OK

Doordat er geen DNA is aangetroffen van de heikikker en ringslang kan de aanwezigheid van deze soorten uitgesloten worden. Binnen de grenzen van de planlocatie zijn geen geschikte elementen aangetroffen dat essentieel zijn voor het leefgebied van de heikikker en ringslang. Aangezien de aanwezigheid van beide soorten en leefgebied is uitgesloten zijn er geen vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming benodigd.

Overige soorten

Naast de te onderzoeken soorten waarvoor het voorliggend onderzoek is uitgevoerd zijn tijdens het veldbezoek waarnemingen van overige soorten gedaan. De volgende vogelsoorten zijn gedurende de veldbezoeken waargenomen: huismus, huiszwaluw, kauw, merel, spreeuw, ooievaar en zwarte kraai. Deze waarnemingen bestaan met name uit overvliegende, rustende of foeragerende vogels. De huismus is gehoord bij de omliggende bebouwing. Binnen de grenzen van de planlocatie is geen geschikt leefgebied aanwezig voor de huismus (Knoops, 2022).

Er zijn geen nesten of verblijfplaatsen van deze soorten waargenomen. Nesten van algemene broedvogels zijn beschermd gedurende het broedseizoen. Het broedseizoen loopt indicatief van 15 maart t/m 15 juli. Werkzaamheden die mogelijk nesten van algemene broedvogels aantasten dienen uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen. In de planlocatie is geen sprake van nesten van cat. 5 vogels die worden weggenomen.

4 Conclusie

Heikikker

In april 2023 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van de heikikker op de planlocatie. Uit het eDNA onderzoek bleek dat aanwezigheid van de heikikker uitgesloten kan worden. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor de heikikker is derhalve niet noodzakelijk.

Ringslang

In april 2023 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van de ringslang op de planlocatie. Uit het eDNA onderzoek bleek dat aanwezigheid van de ringslang uitgesloten kan worden. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor de ringslang is derhalve niet noodzakelijk.

Overige vogels

Het onderzoek beperkte zich in beginsel tot heikikker en ringslang. Tijdens het onderzoek is tevens gelet op individuen, nesten en/of verblijflocaties van andere soorten in de planlocatie. Er zijn geen nesten of andere verblijfplaatsen van vogelsoorten aangetroffen binnen de planlocatie. Er is voor cat. 5 vogelsoorten geen sprake van ecologische zwaarwegende redenen en derhalve ook geen ontheffing Wnb noodzakelijk.

Zoals beschreven staat in de Vogelrichtlijn zijn alle vogels in Nederland beschermd tijdens het broedseizoen. Indicatief betreft het broedseizoen de periode 15 maart t/m 15 juli. Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen werkzaamheden die mogelijk leiden tot verstoring of aantasting van nesten buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden. Indien de beoogde werkzaamheden in het broedseizoen worden opgestart dient de locatie voorafgaand aan de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een ter zake deskundige

Vervolgstappen

Voor de uitvoering van de ingreep is geen ontheffing Wnb benodigd. Er gelden in het kader van de Wnb geen verdere vervolgstappen.

Te treffen maatregelen

- Tijdens de werkzaamheden moet voorzichtig worden gehandeld met alle voorkomende flora en fauna (algemene zorgplicht).
- Wanneer ondanks zorgvuldig handelen, onderzoek en advies schade lijkt te ontstaan voor beschermde flora en fauna, dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.
- Eventueel aanwezige vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken) voorafgaand aan de werkzaamheden gefaseerd verwijderen. Dit om grondgebonden dieren de kans te bieden zelfstandig de planlocatie te verlaten.
- Er wordt gelegenheid gegeven aan dieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden.
- De planlocatie tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie bij voorkeur niet verlichten en in de periode april-oktober de werkzaamheden tussen zonsopgang en zonsondergang uitvoeren (buiten schemerperiodes). Mocht verlichting noodzakelijk zijn hierbij een vleermuisvriendelijke verlichtingswijze toepassen (amberkleurig licht, lichtbundel nederwaarts richten, toepassen geconvergeerde lichtbundel).
- Mogelijke overwinteringslocaties (vorstvrije structuren als stenenstapels, houtwallen, dichte struwelen etc.) van algemene amfibieën, als de kleine watersalamander en bastaardkikker, dienen verwijderd of ongeschikt gemaakt te worden buiten de overwinteringsperiode oktober – april.
- De kap- en bouwwerkzaamheden opstarten of uitvoeren buiten het broedseizoen van vogels (indicatief medio maart t/m medio juli). Als dit niet mogelijk is dienen de potentiële nestlocaties van algemene broedvogels ruim voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt of ontoegankelijk gemaakt te worden. E.e.a. op aanwijzing van deskundige. Als werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd die mogelijk resulteren in het wegnemen of verstoren van broedgevallen dient voor aanvang door een ter zake deskundig gecontroleerd te worden of er broedvogels aanwezig zijn.

Bronvermelding

Knoops, D.F., 2022. Quickscan Wnb aan de Kerkdijk ong. te Westbroek. Oriënterend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming. Blom Ecologie B.V., Waardenburg.

Geraadpleegde documenten (BIJ12, 2017)

Kennisdocument Heikikker (*Rana arvalis*)

Bijlagen

Bijlage 1 Heikikker

Bijlage 2 Ringslang

Bijlagen

Heikikker

De heikikker is een amfibieënsoort die vroeg in het jaar begint met de voortplanting, opvallend zijn dan de mannetjes die dan licht tot donkerblauw kunnen kleuren (figuur 1) (BIJ12 kennisdocument Heikikker, 2017). De heikikker stelt hoge eisen aan het voortplantingswater, meestal zijn dit ondiepe met zon beschenen, voedselarme, zwak zure (pH= 5.0-6.0) wateren op heide, hoogveen, laagveen en (half)natuurlijk grasland. Buiten de voortplanting is de heikikker vooral te vinden in vochtige dichte vegetaties zoals vochtige kruidenrijke graslanden en vochtige heide met pijpenstrootje. Dit landhabitat bevindt zich vaak dicht bij het voortplantingswater (ca 300 m).

Figuur 1 De heikikker tijdens de voortplanting, man (boven) en vrouw (onder) (bron: Jelger Herder ©).

Ringslang

De ringslang jaagt langs het water en zonnen op open, rustige plekken (figuur 2). Op relatief vochtige plaatsen, zoals in bladhopen, mesthopen, vermolmdde boomstobben en opgeworpen broeihopen, worden eieren gelegd. De soort overwintert op droge plaatsen in hopen, compost- en bladhopen, houtstapels, onder oude boomstammen en in dichte struiken. Ringslangen kunnen goed zwemmen en grote afstanden afleggen. Voor een broedbiotoop is het van belang dat er in geruime mate broeihopen van organisch materiaal aanwezig zijn (RAVON ringslang, 2021). De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Meestal betreffen dit overgangen van droge zandgrond naar natte veen- of kleigronden. Lage, natte gebieden worden gemeden vanwege de slechte overwinteringsmogelijkheden. Hun jachtgebied bestaat uit kleinschalige gebieden met veel variatie en vooral een ruim aanbod van water. Voldoende eiafzet mogelijkheden en een ruimaanbod van wateren in nabijheid van hoge gronden zijn belangrijke randvoorwaarden. (Creemers & Van Delft, 2009).

Figuur 2.0 De ringslang (man)(bron: Jelger Herder©)

Koeweistraat 2
4181 CD Waardenburg
0418 820 288

blomecologie.nl